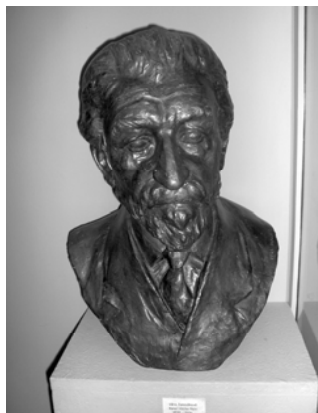

Bysta K. V. Raise Věry Janouškové

2. srpna 2010 zemřela ve věku 88 let sochařka Věra Janoušková. Od 60. let 20. století patřila mezi nejvýraznější osobnosti českého ženského výtvarného umění. Byla sochařkou, která nedávala přednost ušlechtilým sochařským materiálům, jako je mramor nebo bronz. Svoje sochy naopak tvořila z vyhozených věcí a odpadků, ze starých smaltovaných plechů svařovala originální objekty, častokrát kovové prvky spojovala se sádrou.

Se svým mužem sochařem Vladimírem Janouškem navštívila Paseky v roce 1951. Tehdy pasečtí ochotníci se studenty jilemnického gymnázia uvedli v sále sokolovny v premiéře Zapadlé vlastence v dramatině prof. Ludka Kulha. Scénu navrhl Kulhův přítel Vladimír Janoušek. V roce 1952 se v sále hostince U Soukupů konala výstava Národní obrození v Pasekách a na Vysocku. Věra Janoušková pro výstavu vytvořila bystu Karla Václava Raise. Ta je nyní v Památníku zapadlých vlastenců.

Vladimír Janoušek, doma i ve světě uznávaný umělec, měl nemocné srdce a neustálé šikanování v letech normalizace nepřežil. Zemřel v roce 1986. Věra Janoušková se dožila ocenění a slávy velkých výstav až po politické změně v roce 1989.

**Poutní mše svatá v kostele sv. Václava
28. září 2010 v 10 hodin**

**F. X. Brixi
Missa curta in C
pro sóla, sbor a orchestr**

Svatováclavský sbor a orchestr

Svatováclavský sbor v Pasekách nad Jizerou

Pasecké čtení

3/2010

Paseky nad Jizerou a sklářství

*Dnešní vyprávění je doprovázeno faksimilí urbáře s názvem: **Úrok z panství Semilského a Navarovského od soboty po sv. Školastice l. 1581 (11. února) až do sob. po sv. Třech Králích l. 1585 (12. ledna).** Je to jeden z dochovaných soupisů úroků (daní) placených poddanými Semilského a Navarovského panství z let 1562 – 1585. Druhý obrázek zachycuje počátek zápisů pro ves Sklenařice z téhož urbáře.*

Katastr obce Paseky nad Jizerou byl osídlen poměrně pozdě s ohledem na drsné klima i málo úrodnou půdu. Zřejmě však již v 15. století sem začalo pronikat sklářství z Vysocka a hornická činnost z oblasti dnešní Rokytnice nad Jizerou.

Některé prameny však kupodivu ve vztahu k Pasekám uvádějí rok 1439. Jedná se zřejmě o nesprávnou interpretaci listiny datované 12. červnem 1439. Je to zajištění věna Kateřiny z Bergova, které postupuje svému novému manželovi Janovi z Radovesic. Listina je zapsána v zemských deskách a publikoval ji František Palacký v časopise Archiv Český, Praha 1842. Listina jmenuje řadu svědků, mezi nimi jsou někteří z blízkého okolí: Waněk z Jenštejna seděním na Nístějce a Jan z Walšteina seděním na Štěpnicích a také Aleš z Paseky seděním w Újezdě (ponecháno v původní jazykové podobě).

Ačkoliv onen tajemný Aleš z Paseky zřejmě neměl s naší obcí nic společného, můžeme soudit, že katastr obce Paseky nebyl v té době zcela neznámou pustinou. V letech 1956 a 1957 probíhal archeologický průzkum sklářské huti ve Sklenařicích. Původně se předpokládalo, že se jedná o huť Mikuláše Queyssera, skláře „von Hohenstatt“ (zřejmě Vysoké nad Jizerou), připomínanou dochovaným písemným zápisem z listopadu 1376. Nalezené zbytky keramiky při archeologickém průzkumu však vznik této sklářské lokality posunují až do první poloviny 15. století, tedy mezi léta 1400 - 1450. Dr. Dagmar Hejdová tehdy vyslovila názor, že onu Queysserovu huť je třeba hledat dále k severu, tedy někde na Čermákových Rovních nebo v Pasekách, kde také byly nalezeny zbytky skloviny a sklářských pánví. Dnes však již víme, že Queysserova huť stála v bezprostřední blízkosti města Vysoké nad Jizerou a spíše s úbytkem dřeva stěhovala se výroba skla do nevytěžených oblastí - Sklenařic, do blízkosti dnešních Pasek a snad i do Pasek samotných. Dle záznamů známého amatérského archeologa, námi již často citovaného Ing. Viléma Vanička, byly zbytky sklářských pecí nalezeny na Čermákových Rovních mezi cestou Hutnicí a domem č. 145 ve Sklenařicích (Friedrichovi), event. pod domem *Ve Zbytku*. Dále byly zbytky huti nalezeny při stavbě silnice z Čermákových Rovní do Pasek s jejímž budováním se začalo roku 1893. Nález byl učiněn v jižní části loučky „Kachna“.

(*Dactylorhiza fuchsii*). Své druhové jméno dostal po významném německém botanikovi A. Fuchsovi, který se v první čtvrtině 20. století zabýval studiem orchidejí. Ještě donedávna byl prstnatec Fuchsův slučován s prstnatcem plamatým a stále je někdy uváděn pouze jako jeho poddruh. Záměny se však v Pasekách nemusíme bát, protože prstnatec plamatý se vyskytuje pouze v okolí Doks a v moravských pohořích.

Prstnatec Fuchsův je 15 až 60 cm vysoký s podobně hnědočervně skvrnitými podlouhlými listy jako má prstnatec májový. Od tohoto druhu se dá nejlépe rozlišit barvou květů, která je světlejší, růžově nachová s tmavou kresbou. Prstnatec Fuchsův navíc kvete až po prstnatci májovém v červnu a červenci. Nyní, v září, dozrává u obou druhů z opylených květů tobolka. Ta je typickým plodem pro celou čeleď orchidejí a vyvíjí se v ní obrovské množství drobných semen. Může jich být až 180 000 na jednu rostlinu. V přirozených podmínkách je však vývoj jednice složitý, takže málokteré semeno vyklíčí a jen část vyklíčených rostlin dosáhne dospělosti.

Celkový areál rozšíření prstnatce Fuchsova sahá z Evropy na západní Sibiř až na sever Mongolska. Je chráněn v Polsku, na Slovensku a také u nás jako druh ohrožený (C3). Vyskytuje se hlavně v horských a podhorských oblastech, které byly méně zasaženy intenzifikací zemědělství než nížiny, kde zcela vymizel. Roste na vlhčích i sušších loukách, na pastvinách a také v lesích. V Pasekách se nalézá v počtu pouze několika kusů na prameništi u spálené hájenky společně s prstnatcem májovým a můžeme doufat, že to není jediné místo, kde se na území Pasek vyskytuje.

Zajímavostí je, že druh prstnatec Fuchsův se dále dělí do několika poddruhů. Tento článek se zabývá nejběžnějším poddruhem prstnatcem Fuchsovým pravým. Alpínská zóna (tzn. oblast nad přirozenou horní hranicí lesa) Hrubého Jeseníku, Kralického Sněžníku a samozřejmě Krkonoš hostí vzácný poddruh prstnatec Fuchsův chladnomilný. Jedná se o drobnější rostlinku dosahující jen 20 cm, obsazující podmáčená svahová prameniště a ledovcové kary.

Marie Ráčková

*Příloha: Vyobrazení prstnatce Fuchsova ze čtvrtého svazku díla Františka Polívky (1860-1923) *Názorná květena zemí koruny české* (1902). Zde byl však ještě nerozlišen od příbuzného druhu prstnatce plamatého (*Dactylorhiza maculata*).*

Svatováclavský sbor zpíval v Jelení Hoře

Neděle 5. září 2010 se zapsala hluboce do paměti členů Svatojáclavského sboru. Vystupovali v Jelení Hoře na Dnech české kultury, které se konaly pod patronací Jana Sechtera, velvyslance České republiky ve Varšavě. V krásném prostředí barokního velkého chrámu Povýšení svatého kříže, s varhanami, které patří k nejkrásnějším v Polsku, v chrámu s ideální akustikou vyslechlo více než tisíc přítomných líbeznu Mši D dur Antonína Dvořáka. I když naše vystoupení provázely různé překážky, naše stálá sólistka byla zraněna při dopravní nehodě a několik členů sboru dalo přednost zahraniční dovolené, vypomohli pohotově přátelé a sbor obstál se ctí. Vděční posluchači odměnili zpěváky dlouho trvajícím potleskem ve stoje. Sbor hned na místě dostával pozvání k dalším vystoupením. Došlo i ke krátkému rozhovoru s dirigentem pro polskou televizi. Byl to opravdu dárek ke třicetinám sboru, který v tak krásném prostředí a pro tak velký počet posluchačů nikdy nezpíval. Všichni odjížděli z Jelení Hory obohaceni a šťastni. I autobus Krkonošského metra, který sbor dopravoval, a jeho velitel, sólista Karel Jakubů, přispívali k dobré náladě potěšených zpěváků.

Orchideje pasecké přírody – prstnatec Fuchsův

V minulém čísle Paseckého čtení jsme se mohli dočíst o prstnatci májovém, který se na paseckých loukách vyskytuje poměrně hojně. Dnešní článek je věnován jeho blízkému, v Pasekách méně početnému, příbuznému prstnatci Fuchsovu

Z tohoto místa je také popsán nález hrotu malého šípů z „doby gotické“. Obě místa nálezů však leží na katastru obce Sklenařice.

O sklárně v Pasekách není známo nic určitého. Ve školní i farní kronice jsou sice zaznamenány neurčité údaje o náhodných nálezech skla a sklářských pánví v některých místech u Makovského potoka, přesnější údaje však schází. Počátkem 20. století zaznamenal vysocký kaplan P. Josef Voborník, nadšený historik, lidové vyprávění, že huť stála v lokalitě „U Zajíčků“. Nic bližšího však autorům této práce není známo.

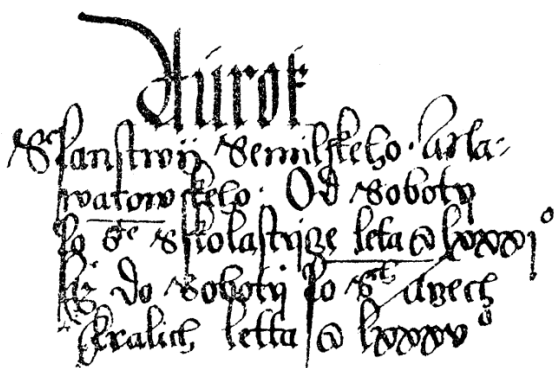
Podíváme-li se na mapu katastru dnešních Pasek, je zřejmé, že obě posledně zmíněná naleziště dávné sklářské výroby leží v bezprostředním sousedství paseckého katastru. Hranice obcí v oblasti Čermákových Rovní probíhá po mezi pod hospodou Prdeček k cestě Hutnici. Tato mez bývala také po prvním záboru Sudet na podzim roku 1938 hranicí mezi Německou Říší a Česko-Slovenskem. Obdobně tomu také je „V koutě“, v bezprostřední blízkosti loučky „Kachna“. Katastry obou dnešních obcí, Sklenařic i Pasek, náležely panství Semily. Pro provoz skelných hutí bylo zapotřebí velkého množství dřeva, které bylo zřejmě již tehdy těženo i na dnešním paseckém katastru a není vyloučeno, že na místě vzniklých pasek byla již v té době stavěna jednoduchá obydlí.

Dle dnešních představ a propočtů spotřebovala středověká huť ke svému provozu asi 1500 m³ ročně dřeva na otop, což představuje porazit asi 3 – 4 hektary lesa. Dřevo nesloužilo pouze jako palivo v hutích. Na základě chemických analýz zbytků skla a skloviny ze Sklenařic bylo zjištěno, že se zde vyrábělo sklo křemičito-draselno-vápenaté, s příměsí manganu, který nejspíše sloužil k odbarvování skloviny (potlačení výrazně nazelenalého odstínu tzv. lesního skla). Tato sklářská praxe ukazuje na dosti vyspělý technologický stupeň výroby, neboť podle Franze Rademachera (*Berlin 1933*) bylo odbarvování skla – kdysi prováděné již Římany – uvedeno znovu ve známost teprve alchymistickými spisy Alberta Magna a Rogera Bacona, ale jeho použití prý nebylo až do 16. století významné a běžné. Draslo zjištěné ve sklovině sloužilo jako tavidlo, tj. snížení teploty tání sklářského kmene. Jako zdroj draslíku se používal uhličitý draselný nazývaný potaš a ten se až do 18. století (a v některých místech zřejmě i později) získával vyluhováním popela ze dřeva. Dřevo se tedy pro účely získávání potaše záměrně spalovalo a tím spotřeba dřeva pro potřeby sklářských hutí dále významně vzrostla. Místa pro získávání potaše se nazývala flusárny. Pro úplnost je třeba připomenout, že potaš spotřebovala ve velkém i bělidla lnu a také výrobci mýdla.

K lepšímu pochopení počátků sklářské činnosti v našich zemích je dobré podotknout, že její rozvoj je spjat s rozvojem kolonizační činnosti v dosud odlehlých oblastech, který na našem území započal ve 13. století. Obecně však

stoupající obliba skla souvisí spíše s celkovými změnami společnosti, které tato výjimečná doba přinesla.

Nakonec se ještě vraťme k již zmíněným Úrokům Semilského a Navarovského

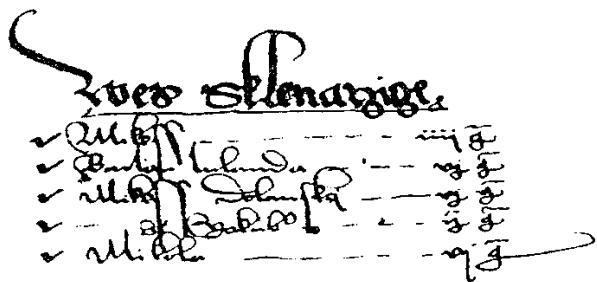

panství z let 1562 – 1585. Jsou to nejstarší úplné seznamy držitelů poddanské půdy na panství Semilském a Navarovském, které dnes známe. V urbářích za uvedenou dobu není uvedena žádná sklárna ve Sklenařicích ani tam není připomenut žádný sklář. Protože ani z pozdějších let není ve Sklenařicích uváděna žádná sklárna, musí popsane zbytky sklářské činnosti pocházet

z doby před vznikem dochovaného urbáře, tedy před rokem 1562. V obci Zásada (patřila k Navarovskému panství) se roku 1565 uvádí Hanuš sklenář (zřejmě Hanuš Schürer), vlastník Syřišťovské huti, která byla s počátku vedena při sousední Zásadě a platila také z lesů na svahu Černé Studnice (poplatek z lesa je veden odděleně). Mezi lety 1565 – 1581 (nejspíše kolem roku 1575) vzniká sklářská huť v Rejdicích a asi ve stejné době vzniká také obec Příchovice. Dále přibývají osady Dolánky, Blansko a Jesenec (zanikly zřejmě již od poloviny 18. století).

V uvedených urbářích však není ani zmínky o Pasekách, Havírně a kupodivu ani Makovu. Název potoka Makovský je uveden roku 1577 v nadační listině rejdické huti, samotné jméno osady se však nevyskytuje. Pokud v těchto místech nějaké osídlení existovalo, jednalo se o majetek panství, nebo bylo přiřazeno pro ves Sklenařice.

Pavel a Ladislav Burgertovi

Bambini di Praga opět v Pasekách

27. srpna 2010 se po pěti letech opět představil v Pasekách jeden z nejlepších českých dětských pěveckých sborů Bambini di Praga. Je dobře, že si sbor a jeho vedoucí oblíbili právě Paseky, aby zde v hotelu Albert pilně studovali program pro novou koncertní sezonu.

Pro koncertní provedení v kostele sv. Václava zvolili hodinový náročný program ze skladeb světových i českých klasiků, kteří tvoří jejich základní repertoár, ale i interpretačně nesnadné skladby autorů 20. století Jana Nováka (*Amores supliciae*) a Jana Hanuše (*Magnificat*).

Posluchači si znovu mohli ověřit, že dobře zazpívané Smetanovy sbory Má hvězda a Západ slunce mají stále své působivé kouzlo, právě tak jako Suchoňova sentimentální píseň Aká si mi krásna. V závěru poutavě sestaveného zajímavého a náročného programu se ke sboru přidaly nejmenší děti, dívky a chlapci, a společně zazpívali pět lidových písní.

Bambini di Praga řídila Blanka Kulínská a mladý sbormistr Lukáš Jindřich, který také uvedl vlastní skladbu *Veni Creator Spiritus*.

Vystoupení sboru bylo perfektně připraveno, všichni přítomní dostali tištěné programy. Plný kostel posluchačů odměňoval mladé zpěváky, jejich sólisty a dirigenty bohatým potleskem. Byl to nečekaný, krásný hudební podvečer v Pasekách.

Dobrovolná sbírka vynesla 3300 Kč, které sbor věnoval na připravovanou opravu střechy kostela.

Deset let Lípy Jubilejního roku 2000

V den výročí vzniku Československé republiky, 28. října 2000, byla ve středu obce, na louce nad restaurací Budárka, zasazena Lípa Jubilejního roku 2000. Slavnostní akci zorganizoval tehdejší duchovní správce paseckého kostela P. Josef Mazura. Lípu požehnal a ve svém krátkém projevu řekl, že nám má lípa připomínat jubileum narození Ježíše Krista a 2000 let křesťanství. Přítomni byli starosta obce Vítězslav Kučera a asi třicet občanů, kteří se při sázení lípy střídali u lopaty. O slavnostní atmosféru se postaral zpěv skautů z Prahy. Nakonec se rozdávaly vysoké koláčky.

starej dřevěnej, roubenej domek s malou světničkou a chlívkem pro kozu. Tak já jsem se stěhovala z Pasek s kozou, představ si to.

A tatínek?

Tatínek zůstal v Pasekách sám. A pořad ještě hospodařil a měl toho koně. No my, jak jsme měli čas, tak se tam furt bylo, to se brambory sázely a všechno, jak to šlo. Kdepak v dnešní době! To se nedá vůbec...

Do Rokytnice hned po válce odešlo hodně Pasečáků. Míra Štěpánků, který dělal starostu Rokytnice, říkal tehdy, že Pasečáci zabrali Rokytnici.

A tak bydlíš v Rokytnici, ale hodně často tě vidáme v Pasekách. Ráda se sem vracíš?

To je jednou domov, to už to jinak ne! To já se dycky ráda kouknu na ten paseckej kostel. To je ten můj domov pravej!

On je taky z Rokytnice pěkně vidět. To on Pepík se taky rád vracel do Pasek. Když jsem s ním stával u kostela a vyprávěli jsme si, často byl zahleděn do protější stráně, na Františkov.

Protože tam prožili kluci kus svého dětství u dědy a u babičky. Taky tam pochodili do školy. Já ne. Děda měl stau ve sednici a ty rány vod toho stavu, mě to tam nelákalo. Já tam byla jedinej, když tam byl Věna. Sama jsem tam nikdy nechtěla být. Já v Pasekách. Já jsem se už narodila v těch Pasekách, a tak už jsem si to snad přinesla na svět. A voni se narodili tam nahoře, ve Františkově.

Paseky ti prostě přirostly k srdci. Vidám tě v kostele o svátcích, o pouti v Pasekách, také o havírenské pouti u kapličky, nechybíš, když se scházejí tví spolužáci, ani když se s nimi loučíme. A ani letos jsi nechyběla na Paseckých hudebních slavnostech. Ty chodíš asi jenom v neděli.

Já jsem tam jednou pobyla i v pátek, a to je večír, a tenkrát tam byl v tom kostele takovej nával lidí, a tak já chodím jen v neděli.

A líbilo se ti to?

No tóť. A to já už tam znám mnoho lidí, třeba ty z Albrechtic. A voni bydlej na faře, maj tam nákej vobchod a jejich syn jezdí taky do Pasek zpívat.

No ti jsou až z Albrechtic. Víš, mě nejvíc mrzí, že přijíždějí lidé z dálky a Pasečtí nepřijdou.

To my říkáme taky. To jsme si s Vlastou a Maruškou ze Statku už kolikrát říkaly. **A to se ani po třiceti letech nezměnilo. Ale tebe, když v Pasekách potkám, vždycky mám radost, protože vidím, že se ráda vracíš ...**

No vždyť i ty ses rád vrátil do Pasek.

S Marií Soukupovou-Malíkovou si vyprávěl Josef Waldmann

Zamyšlení nad jubilejním rokem Paseckých hudebních slavností

Letošní Pasecké hudební slavnosti, oslavující své dvacetileté jubileum, byly zároveň oslavou třicetileté činnosti Svatováclavského sboru. Neodlišovaly se svým rozsahem ani celkovou koncepcí od předchozích ročníků – páteční koncert, sobotní matiné a nedělní duchovní hudba při mši svaté. Program byl však mimořádně slavnostní a také náročný.

Myšlenka uvést na pátečním koncertě Metamorfózy pro 23 smyčcových nástrojů Richarda Strausse, skladbu hluboce niterné meditace, a jedno ze stěžejních děl J. S. Bacha, jásavé Magnificat, Mariin chvalozpěv Hospodinovi pro sólisty, sbor a orchestr se ukázala jako velice šťastná. Straussovu podmanivou skladbu přednesl orchestr (primárius Jana Vlachová) s velkým požitkem za řízení Andree Sebas-

tiana Weisera, Bachovo Magnificat řídil sbormistr Svatováclavského sboru Josef Waldmann. Posluchači zcela naplněného kostela odměnili provedení obou skladeb bouřlivým potleskem.

Sobotní matiné, které je už třetím rokem v režii moderátora kulturně publicistických pořadů ČRo 3 – stanice Vltava Pavla Ryjáčka, bylo letos touto stanicí přímo přenášeno. Před debatou s významnými hosty, socioložkou Jiřinou Šiklovou, filosofem Štěpánem Špinkou, violoncellistou prof. Markem Jerie, klarinetistou a vysokoškolským profesorem Jiřím Hlaváčem vyslechli všichni přítomní (kostel byl plný) zvukový záznam úvahy nad biblickým podobenstvím o vyhnání nečistého ducha, kterou pronesl o Paseckých hudebních slavnostech před sedmnácti lety Ivan Medek. Úvahy nad poselstvím, které platí dodnes, hudebně

doplnili violoncellistka Marie Waldmannová (Benjamin Britten – Suita pro violoncello sólo, basista Jiří Sulženko, kontrabasista Filip Waldmann a Akademie sv. Václava (W.A. Mozart – Per questa bella mano).

V neděli, opět v plném kostele, tentokrát pod taktovkou Andrease Sebastiana Weisera, přednesli sólisté, Svatováclavský sbor a orchestr jednu z největších skladeb duchovní hudby Josepha Haydna, Missu Sancti Bernardi da Offida.

I letos byla chrámová loď kostela vyzdobena pracemi výtvarných umělců. Osloveni byli ti, kteří vystavovali své práce o slavnostech v předchozích letech. Zájemci mohli vidět obrazy Ondřeje Balcara, Martiny Špinkové, Doroty Zlatohlávkové a dřevěné plastiky sochaře Ivana Jilemnického. Ondřej Balcar vystavoval svou Žlutou kompozici z roku 2002 a Kompozici z roku 2008. Martina Špinková čtyři obrazy z Velikonoc 2002: Divné cesty v Getseman-ské zahradě, Druhý den po sobotě (Vzkříšení), Oběť (Olivy přinášejí beránka) a Rozvažte ho a nechte jít (Lazarovo první ráno). Dorotea Zlatohlávková: Kámen mého nitra. Dvě dřevěné plastiky Ivana Jilemnického nesou název: Svítání a Vrba věštkyně.

Výstava Třicet let Svatováclavského sboru ve fotografii byla během srpna v Památníku zapadlých vlastenců. Současně vyšel také almanach sboru.

Letošním jubilejním Paseckým hudebním slavnostem udělal velkou reklamu Český rozhlas. A nejen slavnostem, Pasekám vůbec. Čtvrtletník posluchačů a příznivců stanice Český rozhlas - Vltava přinesl článek „Hudba na paseckém kůru“. Týdeník Rozhlas oznámil na sobotu 31. července 2010 celodenní vysílání z Pasek na Vltavě s pozváním Pavla Ryjáčka ve článku s názvem „Pasecké slavnosti nejen hudební“:

Zapadlí? V žádném případě...

V českých zemích dosud existuje genius loci. Ne všude – v přibývajících průmyslových zónách a ve skrumážích benzinových pump a supermarketů ho nenajdete. Ale někde je silný: třeba v Pasekách nad Jizerou.

Tuhle podkrkonošskou vísku na mapě člověk chvíli hledá a autem tam zpravidla bloudí. Může si přitom pomyslet cosi o zapadlých vlastencích; hrdinové Karla Václava Raise ostatně pocházejí právě odtud. Nicméně dnešní Paseky tradici Zapadlých vlastenců překračují. Zapadlé dávno nejsou. Při Paseckých hudebních slavnostech pravidelně účinkují přední čeští sólisté a orchestrální hráči. Základem orchestru, který tu hrává, jsou profesionálové třeba z České filharmonie či z Vlachova kvarteta, podobu slavností pomáhal vytvářet publicista a někdejší kancléř prezidenta republiky Ivan Medek. V Pasekách vystupovali dirigenti Václav

Petr, ten to tam jako ved a nacvičoval vždycky před poutí nebo na Vánoce. Ale nevím, s kým jsem to tam chodila.

A co tví bratři, Pepík a Václav, neučili se taky u Vedrala na housle?

Chodili voba. To chodil z toho Františkova i Věna, kterej byl u dědy až do konce války. To chodil s těma houslema pravidelně k Vedraloj. No a Pepa se tam hodně nachodil. To von taky chodil do Jablonce k Vránoji na tu křídlovku. No to von se natroubil pod stodolou, ale táta zas radši by viděl, kdyby se chytl nějaký práce a ne ty trumpety.

Za války se povídalo, že se muzikanti u vás scházeli a že se ve stodole tancovalo.

To ve sednici, ve stodole u nás né. To né. A to byly tam kachlový kamna a na ty kamna se mohlo sednout. Ach já, to byl tam čurbes. A Pepík Kouckej tam hodně chodil, no von to byl takovej chudák, byl hrbatej, ale uměl pěkně hrát na housle a zpívat.

A po válce jsi chodila do jablonecké měšťanky?

Jenom chvíli. Když se maminka tak roztonala, já už nemohla dál do školy chodit. Tenkrát doktora Matouška tatínek napsal nějakou žádost na tu školu, aby mě jako osvobodili.

Po válce byl v Pasekách bohatý kulturní život, hrálo se divadlo, byly koncerty, operety v přírodním divadle. Věřím, že jsi taky na ně chodila.

To jó, toť jó. To se nedá zapomenout. A co ta Eva Czapková? Co tak hezky zpívala? Vona se někde do ciziny dostala.

Zpívala a žije v Německu. Na ni vzpomíná mnoho Pasečáků.

Jó, blondýnka, na tu se pamatuju, ta byla hezká a krásně zpívala.

A kdy ty ses vlastně rozloučila se svým rodným domem a odešla do Rokytnice? To nebylo hned po válce, když byli odsunuti rokytenští Němci.

To né, až v 54. roce. To když jsme neměli ty šatenky a potravinový lístky, jak to bylo, tak jsem šla do struhárny do práce, abych měla na něco nárok, že jo. Tak tam jsem dostala jako těžce pracující lístek na maso a doma bych neměla nic. A doma, když jsme si chtěli koupit kilo cukru, tak to bylo za 140 korun. A když jsme museli dodávat to máslo, to bylo za to pár korun. A už jsem taky chtěla mít nějaký svý peníze. Tak jsem chodila ke Krausovovi do práce a eště mezitím, když v poledne tam měli volno, tak jsem běžela domů, třeba bylo potřeba vydojit krávu nebo taky nějaký ten voběd. Když maminka umřela, Pepa byl na vojně, Věna byl v tom mlejně, pak měl taky vojnu, tak jsem byla jen s tím tátém.

A v 54. roce ses vdala a odešla s manželem Jaromírem do Rokytnice. To už byly asi všechny domy po odsunutých Němcích dávno obsazeny.

Domeček, kam jsme se nastěhovali, byl prázdný, ale po válce už tady někdo musel pobýdlet vod toho 45. roku, ten jsme koupili vod Domovní správy. Byl to

to by udál ohromnej cirkus. Pro něho byl kůň dovopraudy koníček.

Vy jste hospodařili na pozemcích, které sahaly až do středu obce. Dnes už je to dávno, co musela cestě ke konzumu ustoupit znamenitá třešeň-chrupka, na kterou jsme jako kluci často lezli. I když byla od vaší chalupy hodně vzdálena, tvůj táta ji bedlivě střežil. Nezapomenu, jak na nás na tu dálku volal: „Kluci, dete z tý třešně dolů, já z pavlače nepudu!“

Ale to byly dobrý třešně!

Vy jako děti, nejstarší Pepík, pak Věna a ty, jako nejmladší, jste museli doma od dětství asi hodně pracovat.

No jo, pořád se pracovalo na poli. Náš Věna šel po válce do toho mlejna a říkal jednou: No jo, když jsem šel vod Bergschlosu domů a už jsem viděl, že jsou panáky venku, tak se mi už nechtělo ani domů. Asi to zmoklo nebo něco.

To se v Pasekách ještě dělaly žně. Co vy jste pěstovali?

Převážně voves pro toho koně, pšenice málo, ale žito taky.

Jak na ty žně vzpomínáš?

No na to žito moc ne, ty voštiny škrábaly, radši jsem sušila seno. To když byla ta jablonecká pouť, tak jsme jednou tak pospíchali, bouřka se hnala a eště jsme šli všichni na pouť, i táta s mámou, to jo. To byla taková tradice, to snad by se to nevodbylo bez tý jablonecký pouti.

A jak vzpomínáš na paseckou školu?

Taky si pamatuju, jak jsme nosili ty polínka do školy, abysme měli čím topit, abysme se vůbec mohli učit, to nebylo čím topit. Vzpomínám, jak Pepík vod Celfotru vždycky nalámal náký klacejčky cestou do školy. To jsme měli povinný, ty polínka. To si nepamatuješ?

Já si pamatuju, že jsme řídícímu Vackovi museli nosit do zahrádky hlínu z lesa.

No to taky. Jé, to jsme se nanosili náký hlíny do zahrady.

Pamatuješ se taky ještě učitele Šonského?

No jo, ale málo. Ve 38. na podzim se už z Pasek stěhoval. Von taky nejdřív poučil v Havírně. To Pepa vypravoval, že přišel do Pasek, to tak strašně vychvaloval, jak je to tady krásný, ten výhled na tý hory, a že přišel do Pasek z Dušnice, a to asi z tý Horní Dušnice, a tam že jinám není vidět než že do nebe.

Už v prvních letech války ožil zpěv a hudba na paseckém kůru. Nezpívalas tam taky?

Ale pochodila jsem k vám na Zvonici. To si pamatuju, že tam byl ten Schovánek

Neumann a Jiří Bělohlávek, mnohokrát sem přijel Jaroslav Krček, při koncertech mluvili Otakar Brousek i Jiří Suchý a výčet dalších slavných jmen by zabral pěkných pár řádek. To všechno je dodnes v paseckém duchu jaksi zapsáno.

Paseky nad Jizerou - genius loci- to zní velice lichotivě, a Pavel Ryjáček není první, kdo se o Pasekách takto vyjádřil. Možná, že si to uvědomovali již pasečtí národní buditelé, kantor Josef Šimůnek a písmák a houslař Věnceslav Metelka, zakladatelé pasecké hudební tradice.

Uvědomují si to i umělci, kteří přijíždějí do Pasek opakovaně, aby se zde znovu sešli se stejně naladěnými zpěváky a muzikanty a milými posluchači a znovu se přesvědčili, že tady má hudba zvláštní moc. S takovým pocitem jezdil na Pasecké hudební slavnosti Ivan Medek, který svým slovem mluvil do srdce posluchačů. V posledních letech, kdy mu nemoc nedovolovala do Pasek přijet, nezapomněl nikdy pozdravovat a přát mnoho úspěchů. Genius loci. UVědomujeme si to? Vážíme si toho? Určitě si to uvědomuje velká část návštěvníků, kteří přijíždějí na Pasecké hudební slavnosti každým rokem ze širokého okolí. Pavel Ryjáček ve článku „Pasecké slavnosti nejen hudební“ píše:

Hosté i domácí

Zůstává tu ovšem i něco vpravdě vlasteneckého, co je dnes cenné, ba fascinující. Zájem lidí, jímž překračují hranice sebe sama; jejich bytostná touha po něčem ne drahém, ale pěkném, a také jakási nestrojená duchovnost či zbožnost. Zdejší kraj dýchá klidem, louky jsou téměř zametené, stezičky a cesty vždy upravené a čisté. Na kopcích jsou vidět věže kostelíků. Ten pasecký, svatováclavský, od jehož hřbitova jsou prý Krkonoše vidět nejkrásněji, bývá na přelomu července a srpna slavnostně vyzdoben. A plný k prasknutí. Pasecké hudební slavnosti jsou totiž známy do daleka.

Sbor zkouší Bacha

Muzikanti hrají fotbal

Marie na Paseky nezapomíná

Narodila se v Makově u Hořeních Malíků. Tak se říkalo u Malíků v čp. 88. U Doleních Malíků, později také Na Malici, se říkalo v chalupě o něco níže, v čp. 87. Za našeho mládí se už neříkalo U Hořeních Malíků, ale spíše U Kaplanů. Ale proč U Kaplanů?

To co já vím, u dědečka se říkalo U Kaplanů. To ve stodole, jak byl přístodolek, tak tam byly takový pěkný prkna vohoblované a na tom bylo tužkou krásně napsaný tiskacím písmem KAPLAN. A to tam bylo pořád. To nevím, jestli to tam není ještě dnes.

Co to mělo znamenat?

Nevím. Myslím, že maminka nebo někdo mně to tak trochu vysvětloval, že děda už byl jako dospělej a pořád že eště chodil do kostela, asi ministrantovat. A říkali mu u kaplana. A ten, von si teda život vzal, von byl nákej nemocnej. A to mi eště nedávno Zdeněk Krykorku řek, že si pamatuje, když se ten můj děda voběsil, že tak prasecky mrzlo, že ho postavili venku do sněhu, jak byl zmrzlej. A že jako Frantík a můj táta že ukrutně plakali.

Frantík byl tatínkův bratr, že?

To byl jeho bratr, byl svobodnej a byl obecním cestářem. Když měl pohřeb v Pasekách, tak mu přijelo spousta cestářů.

A dědeček?

Dědeček byl mladej vdovec a měl ženu ze Zabylyho. Ta se jmenovala Apolena Syrovátková. Musela brzy umřít. Byla z malýho domečku a z malý světničky a eště v tý světničce měli za nohu u stolu uvázanou kozu. Takle tam žili otec s Frantíkem jako malí kluci, dokud nešli do školy. A pak šli do Makova jako k tomu svému otci, k tomu mýmu dědečkovi. A ten tam měl ty tři sestry hluchoněmý. To tehdy asi žily všechny tři, Paulina, Karolina a Františka, vono se říkávalo, zas vod Anny z Barabiny vím, že byla eště jedna. Anna, a tá že se vdala někam do Sklenařic. Tá byla normální. A teď byli ještě ti dva, můj dědeček Josef a strejda František. Tak si vem, co tam bylo lidí v tý chalupě.

To je zvláštní. Tři sestry a všechny hluchoněmé. Pamatuješ se na ně?

Pamatuju se moc dobře na nejmladší, Františku. Byla jsem malá holka, když zemřela, naši kluci, jako bratři, se mi smáli potajmu, že pro Francku brečím. A nejvíc mě mohli dožrat, když se mně vysmívali, že mám vlasy jako naše Francka.

A Tvoji rodiče?

Maminka zemřela brzy, to mně bylo teprve 15 let, tak tatínek zůstal dlouho vdovcem.

Já se na něj pamatuju. O něm se říkalo, že má rád koně, že byl na vojně u dragounů.

Byl i s bratrem v první světový válce, mluvil o Itálii. Pak znova musel sloužit ještě naší vlasti. A táta říkával, že byl sedm let na vojně. Když po druhý světový válce měl jít na vojnu Stáňa vod Žofie, jeho máma strašně bědovala. Táta se jí zeptal, jak dlouho tam bude, a když mu řekla, že šest měsíců, von jí na to řek: Copak to je, to bych vodseděl na nočníku.

A koně?

Koně musel mít tatínek rád už než šel na vojnu, protože vyprávěl v Buřanech u Janaty že jezdil jako šestnáctiletý kluk a to všechno ty pytle s vobilím a s moukou, to všechno na vlastním těle a to žeprej byly šedesátikilový pytle. Tam taky pojezdil. Pojezdil taky hodně na Příchovicích u Pohlfritze, kterej tam měl velký povoznictví a mnoho těch kočích tam bylo asi zaměstnanejch. A tehdy tak náhle ten jeho otec vodušel a táta nechtěl to hospodářství nechat a šel z těch Příchovic domů hospodařit. Říkalo se doma, že uděl táta chybu, že by se měli na těch Příchovicích lepší než na tý drápanině v Pasekách.

A pořídil si koně. Jak mu říkal?

Poslední to byla Lucka. To tenkrát, když přijela Sovětská armáda, žejo, to mu taky Pepa koně přived. To měl asi dva koně ve stodole. Ale to von už tehdy svýho koně doma měl. Protože, když byla tá mobilizace ve 38., tak vím, že táta musel na tu mobilizaci, nebyl doma a tejd' bylo potřeba vyruchat brambory, Pepa s tím ruchadlem moc neuměl, tak mu pomáhal nákej Štěpánek, Konštant mu říkali. Nevím vodkud byl. To vono u nás jich všelijakých přenocovalo. To byla na půdě za komínem postel a tam takovýhle kde měli přespat. Často tam někdo byl, to jako táta nechal. Maminka dycky ráno dala takovej velkej hrnec bílýho kafe, no náky šestáky za to dostala, co někde asi vyžebali, nebo co.

V Pasekách byl kůň ještě u Melíšků a u Adolfů. Jako kluci jsme vždycky trpěli, když Jarka Patočku od Melíšků koně bil. To jsme u tvého táty nikdy neviděli.

Ach já! Ten kdyby viděl nákýho kočího u hospody, že nechal koně venku stát,

